

کهنه‌ی دیروز تازه‌ی امروز و فردا

نگاهی به آلبوم **آثاری از حسین دهلوی**

عطا نویدی

پژوهشگر موسیقی ایرانی

حسین دهلوی، موسیقی‌دان برجسته ایرانی (مهرماه ۱۳۹۸ - مهرماه ۱۳۰۶)، در طول دوران فعالیت هنری اش دوران و وجوه مختلف کاری داشت که هر وجه و دوره دارای ویژگی‌هایی هستند. او از سال ۱۳۴۱ در مدت ۹ سال رئیس هنرستان موسیقی بود و در آن دوره دقت، نظم و سختگیری‌های پدران‌ه‌ی او تأثیر شگرفی روی تربیت نسلی داشت که بعدها پرچمداران حفظ و ارائه‌ی موسیقی ایرانی شدند.

نقش دهلوی در مقام رئیس هنرستان موسیقی، رهبر ارکستر، معلم، نویسنده و پژوهشگر قابل بررسی است. کتاب «تلفیق شعر و موسیقی آوازی» از دیگر دستاوردهای زیست هنری حسین دهلوی است که نشان از علاقه و اهمیت شعر و ادبیات نزد او دارد و یکی از ارزشمندترین کتب آموزشی برای تلفیق شعر و موسیقی است. اما آنچه بهانه‌ی نوشتن این سطور است، وجه آهنگسازی حسین دهلوی و معرفی یک آلبوم از آثار شاخص اوست. دهلوی آثار زیادی آهنگسازی کرده که «بیژن و منیژه»، «ایرانی مانا و مانی» (ویژه‌ی کودکان که به دلیل نیاز به خواننده‌ی زن هرگز اجرا و ضبط نشد)، چند موسیقی فیلم و چندین قطعه مستقل از آثار اوست. اما در اوایل دهه‌ی ۱۳۷۰ آلبومی توسط مؤسسه‌ی ماهر منتشر می‌شود که «آثاری از حسین دهلوی» نام دارد که شامل ۱۰ قطعه است. این قطعات در

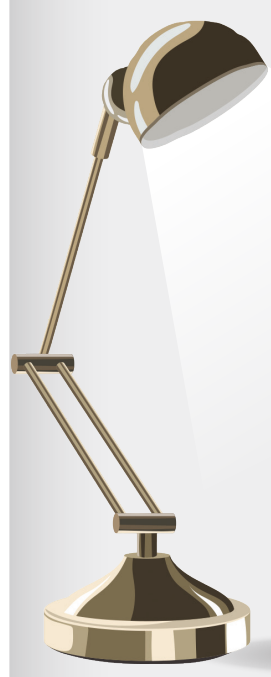
بازده‌ی سال‌های ۱۳۳۲ تا ۱۳۴۶ نوشته شده‌اند و سال ۱۳۶۸ توسط حسین دهلوی به همراه ارکستر اجرا می‌شود. آلبوم «آثاری از حسین دهلوی» یک مجموعه‌ی ارکسترال است و در تاریخ موسیقی کمتر اثری را به این شکل می‌بینیم که ویژگی‌های موسیقی ایرانی در یک اثر ارکسترال حفظ شده باشد. ارکستر این آلبوم به‌عنوان «ارکستر موسیقی ملی» نامگذاری شده و تفاوت آن با «ارکستر ملی» از نوع سازبندی آن است. «ارکستر ملی» باید متشکل از سازهای موسیقی ملی باشد، ولی «ارکستر موسیقی ملی» با سازبندی همان ارکسترهای مرسوم غربی می‌تواند در کنار سازهای ایرانی ارائه‌دهنده‌ی موسیقی ایرانی باشد. ارکستری که حسین دهلوی طی تجربیات سال‌های دور با ارکسترهای صبا و رودکی داشت و به آن رسیده بود، شامل سازهای زهی (ویولون یک و دو، آلتو، ویولنسل و کنترباس)، سازهای بادی (فلوت، ابوا، کلارینت و کلارینت باس) و گروه مضرابی سازهای ایرانی است؛ که به عقیده‌ی بسیاری از صاحب‌نظران رنگ‌آمیزی خاصی را از لحاظ سازآرایی یا ارکستراسیون در ترکیب سازهای فوق‌العاده می‌کند که خاص خودش است. از ویژگی‌های دیگر این اثر، فرم قطعات است که هر قطعه بر اساس نیاز به یک فرم خاص طراحی شده است که ممکن است قطعه‌ای در چند بخش یا مومومان ساخته شده باشد؛ یا این که قطعات تک‌بخشی در درون خودش به چند بخش تقسیم شده باشد.

حضور هارمونی و کنتربون یا چندصدایی در این آلبوم بر اساس ویژگی‌های موسیقی دستگامی ایران اندیشیده شده و شکل گرفته تا به فضای اصلی موسیقی ایرانی لطمه‌ای وارد نکند و هویت ایرانی در آن حفظ شود. این اثر یکی از موفق‌ترین نمونه‌های چندصدایی در موسیقی ایران است که می‌توان به آن اشاره کرد. این مجموعه با آنکه پیوستگی خاصی را از نظر ترکیب‌بندی به مخاطب ارائه می‌کند ولی هر قطعه استقلال خود را حفظ کرده است. همچنین در این آلبوم سازهای ایرانی در فرم ارکسترال به‌عنوان تکنواز؛ به ایفای نقش پرداختند و حضور دو خواننده (صدیق تعریف و حسین سرشار)، سولیست‌هایی مانند فرامرز پایور، هوشنگ ظریف، محمد اسماعیلی و ارسلان کامکار از این آلبوم یک اثر بی‌بدیل موسیقی ساخته است. آلبوم «آثاری از حسین دهلوی» شامل ۱۰ قطعه با عناوین سبکیال، گفت‌وگوی دل، کنسرتینو برای سنتور و ارکستر، سرود گل، فروغ عشق، به یاد صبا، شوشتری برای ویولون و ارکستر، نغمه‌ی ترک، فانتزی برای تار و ارکستر و فانتزی برای گروه تمبک و ارکستر است. اثری که نه تنها در غبار زمان فراموش نشد بلکه با هر بار شنیدن تازه و بدیع بودن این اثر فاخر نمایان می‌شود. مانند قطعه‌ی سبکیال که قدیمی‌ترین اثر مجموعه و ساخت آن مربوط به سال ۱۳۳۲ است اما صدای این ابیات گلچین گیلانی است:

تازگی ربطی ندارد با زمان / تازه آن باشد که ماند جاودان
کهنه‌ی دیروز گرز زیبا بود / تازه هم امروز و هم فردا بود

سفر به اعماق ذهن و روان

درباره کتاب **معنای دیوانگی** که به بررسی یکی از پیچیده‌ترین و جذاب‌ترین موضوعات مرتبط با انسان می‌پردازد

معرفی کتاب

معنای دیوانگی

نویسنده: نیل برتون

مترجم: سهرورد زرشکیان

انتشارات: خوب

قیمت: ۱۷۰ هزار تومان

فصل دوم به «اسکیزوفرنی، بهای انسان بودن»، فصل سوم به «افسردگی، نفرین سخت»، فصل چهارم به «اختلال دوقطبی، آن دیوانگی زیبا» فصل پنجم به «اضطراب، آزادی مرگ» و در فصل ششم به «خودکشی و خودزنی» می‌پردازد. برتون در هر فصل، ابتدا به توضیح مختصری از اختلال مورد نظر می‌پردازد، سپس با استفاده از مثال‌ها، داستان‌ها و نظریات مختلف به تحلیل و بررسی آن می‌پردازد. کتاب «معنای دیوانگی» کتابی است که خواندن آن را به تمام علاقه‌مندان به روانشناسی، فلسفه و علوم اعصاب توصیه می‌کنم. این کتاب با نگاهی نو و چالش‌برانگیز، به بررسی یکی از پیچیده‌ترین و جذاب‌ترین موضوعات مرتبط با انسان می‌پردازد. این کتاب، درک شما را از اختلالات روانی و ماهیت ذهن انسان عمیق‌تر خواهد کرد. برتون با نثری شیوا و استدلال‌هایی منطقی، خواننده را به تفکر و پرسشگری وامی‌دارد و به او کمک می‌کند تا به درکی جامع‌تر از خود و جهان پیرامونش برسد تا بفهمد که اسکیزوفرنی چیست؟ چرا امروزه رایج است؟ چرا انسان را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد و حیوانات را نه؟ افسردگی چطور؟ مرزهای اختلال روانی و «حالت عادی» کدام‌اند؟ آیا اختلال روانی و نبوغ به هم ربط دارند؟ اختلالات روانی شایع متضمن چه واقعیت‌هایی در مورد ذهن، جسم، خلاقیت و موسیقی ... هستند؟ در واقع این کتاب به بررسی مسائلی پیچیده و در عین حال مهم می‌پردازد تا دریابیم اختلالات روانی در خصوص وضعیت و ماهیت انسان چه آموزه‌هایی در پی دارند. نویسنده تلاش می‌کند تا توضیح دهد که دیوانگی ممکن است نه یک نقص، بلکه یک موهبت باشد؛ دریچه‌ای به سوی واقعیت‌های دیگری که از چشم ما پنهان مانده‌اند. برتون در این کتاب، از منابع ادبی متنوعی از جمله آثار شکسپیر، داستایوفسکی و کامو استفاده کرده است. این کتاب برنده جایزه نویسندگان جوان انجمن پزشکی بریتانیا شده است. اگر به دنبال کتابی هستید که شما را به سفری شگفت‌انگیز در دنیای ذهن و روان ببرد و به شما کمک کند تا به درکی عمیق‌تر از خود و جهان پیرامون خود برسید، کتاب «معنای دیوانگی» انتخاب مناسبی است. در ابتدای کتاب سخنی از نیچه از کتاب «چنین گفت زرتشت» آمده که به‌نوعی رویکرد کلی کتاب به سوژه را بازنمایی می‌کند: «درست است که ما عاشق زندگی هستیم اما نه از آن‌رو که بدان خو کرده‌ایم، بل از آن‌رو که خو کرده‌ایم. عشق هیچ‌گاه بی‌بهره از جنون نیست اما جنون نیز هیچ‌گاه بی‌بهره از خرد نیست.» در واقع در این کتاب اختلالات روانی به‌مثابه بخشی از دیوانگی‌های انسان، نه امری لزوماً تباه و تیره که به‌مثابه بخشی از واقعیت انسان روایت می‌شود. به قول امده زید: «زیباترین چیزها آن‌هایی هستند که از دیوانگی می‌تراوند و عقل تقریرشان می‌کند. باید بین این دو توازن برقرار کرد. در رویاهای ما به دیوانگی نزدیک شویم و در تقریرات ما به عقل.»

سیدرضا صائمی

خبرنگار گروه فرهنگ

در میان انبوه کتاب‌های خودیاری که اغلب ذیل روانشناسی زرد و مثبت‌گرایی‌های سانتی‌مانتال منتشر می‌شود که در خط تولید کتاب‌های بازاری قرار می‌گیرد، نشر خوب مجموعه کتاب‌هایی را با عنوان «درنگ» منتشر می‌کند برای خلوت با خود و اندیشیدنی کوتاه به هر آنچه در جهان امروز اهمیت دارد و مشغله جهان قرن بیست و یکم که ما را غافل کرده است. موضوعاتی که همگی سرخنی از روزمره ما را در خود دارند. این مجموعه‌ها فرصتی برای درنگ، برای فاصله گرفتن از شتاب دور زمان، برای تفکر و برای آشتی با گمشده بزرگ این روزها یعنی آشتی با خودمان است. از آخرین کتاب‌های این مجموعه که به بازار کتاب آمده، «معنای دیوانگی» به قلم «نیل برتون» و ترجمه سهرورد زرشکیان است که به بررسی عمیق و چندجانبه‌ی اختلالات روانی می‌پردازد. برتون در این کتاب با استفاده از منابع ادبی، فلسفی و علمی به دنبال پاسخ به سئوالاتی بنیادین درباره‌ی ماهیت ذهن و روان انسان است. او مفاهیم پیچیده‌ای مانند اسکیزوفرنی، افسردگی، اختلال دوقطبی و خودکشی را با زبانی ساده و قابل فهم توضیح می‌دهد و خواننده را به چالش می‌کشد تا به این پدیده‌ها از زاویه‌ای جدید نگاه کند. «معنای دیوانگی» در واقع سفری به اعماق ذهن و روان انسان است که تلاش می‌کند توضیح دهد مرز بین نبوغ و جنون کجاست و آیا اختلالات روانی می‌توانند دروازه‌ای به سوی خلاقیت و درک عمیق‌تر از جهان باشند؟ دکتر نیل برتون، روانپزشک، فیلسوف و نویسنده‌ی بریتانیایی است. او در دانشگاه لندن در رشته‌های علوم اعصاب و پزشکی تحصیل کرده و عضو کالج سلطنتی روانپزشکان است. برتون نویسنده‌ی چندین کتاب از جمله یک کتاب درسی روانپزشکی و یک کتاب خودیاری برای افراد مبتلا به اسکیزوفرنی است که جوایز متعددی را به خود اختصاص داده‌اند. برتون با نثری روان، جذاب و قابل فهم، مفاهیم پیچیده‌ی روانپزشکی و فلسفه را برای خواننده‌ی عام قابل درک می‌کند. او با استفاده از مثال‌ها، داستان‌ها و نقل‌قول‌های ادبی، خواننده را به سفری شگفت‌انگیز در دنیای ذهن و روان می‌برد. او در این کتاب به بررسی عمیق مفاهیم بنیادینی چون هویت، آگاهی، آزادی، معنا و هدف در زندگی می‌پردازد. برتون با نگاهی فلسفی و روانشناختی به این پرسش می‌پردازد که اختلالات روانی چه چیزی می‌توانند درباره‌ی ماهیت انسان به ما بیاموزند. کتاب به شش فصل تقسیم شده است که هر فصل به بررسی یکی از اختلالات روانی رایج می‌پردازد. فصل اول به «شخصیت و اختلالات شخصیتی»،

زمان ملاقات، شبکه‌ای از مأموران در تهران را برای پشتیبانی از یک حمله‌ی احتمالی توسط تیمی کماندو آماده می‌کنند. در همین حال، سازمان‌های مختلف اطلاعاتی متفقین تلاش می‌کنند تا آلمانی‌ها را در مورد جزئیات کنفرانس در بی‌خبری نگه دارند و در عین حال هرگونه تهدید احتمالی برای نشست مهم این سه رهبر را کشف کنند. مأمور رایلی نه‌تنها نگران آشیانه‌ی مأموران مخفی در تهران است، بلکه نگران نوع همکاری با هم‌تایان شوروی خود برای تضمین امنیت این سه رهبر هم هست. این واقعیت که ایران عملاً تحت اشغال آمریکایی‌ها و روس‌ها قرار داشت، عامل بزرگی در برنامه‌های آن‌ها برای تأمین امنیت این دیدار بود. ایران به یک مسیر اصلی حمل و نقل برای کمک‌های نظامی، خوراک و غیره‌ی آمریکایه شوروی تبدیل شده‌وزران سرباز آمریکایی، بریتانیایی و روسی کنترل شهرهای بزرگ و بنادر، به‌ویژه تهران را در دست داشتند. بلوم ماهیت بی‌رحمانه‌ی اقدامات احتیاطی شوروی را نشان می‌دهد، زیرا مأموران اطلاعاتی شوروی و پلیس مخفی آن، کا.و.د. پیش‌درآمد کا.گ.ب. بدنام، با شنیدن اولین نشانه از یک توطئه، عملیات گسترده‌ای را در تهران برای دستگیری هر تبعه‌ی آلمانی یا هوادار احتمالی این کشور آغاز کردند. با وجود این اقدامات و تمهیدات امنیتی وسیع که توسط گارد امنیتی برای سه رهبر اتخاذ شد، آلمانی‌ها خیلی بیشتر از آنچه تصور می‌شد به انجام یک مأموریت انتحاری واقعی نزدیک شدند. اگر چه بحث‌های تاریخی وجود دارد که عملیات پرش بلند فقط یک عملیات ضداطلاعات شوروی برای متقاعد کردن روزولت و هیئت آمریکایی برای ماندن در محوطه‌ی سفارت اتحاد جماهیر شوروی بود تا تحت نظارت آن، کا.و.د. قرار بگیرد، بلوم این عقیده را با کوهی از شواهد پشتیبان بررسی می‌کند. او ادعا می‌کند که شوروی بدون شک از این موقعیت استفاده کرده است، اما به‌طور قانع‌کننده‌ی نشان می‌دهد که تهدید نازی‌ها واقعی بوده و تقریباً به نتیجه رسیده است. نازی‌ها در مدیریت درایی‌های اطلاعاتی خارجی با مسائل مشترکی مانند طمع، بی‌کفایتی و بدشانسی مواجه شدند که اگر این چالش‌ها نبود، آن‌ها می‌توانستند با موفقیت فائان خود را در نزدیکی سه رهبر بزرگ قرار دهند و به‌طور بالقوه یک مأموریت عملیات ویژه‌ی مهم را در طول جنگ به پایان برسانند.

فاصله عمیق تری میان زندگی خود و هوایی که در آن نفس می‌کشد با عوامل فیلم احساس می‌کند. از نظر قاسم «خو اینا ایران» اما از نظر کارگردان، این حرف‌ها چیزی جز عیب‌جویی و اختلال در کار نیست، بنابراین به قاسم و صالح فقط می‌تواند بگوید: «برین از اینجا». موقعیت طراحی شده در این داستان هم‌زمان عادی و عجیب است. عادی است زیرا ساخته شدن فیلمی درباره یک قهرمان جنگی، یکی از عادی‌ترین انتخاب‌های سینماگران در ایران امروز است اما عجیب است زیرا تصویری را که از خانواده یک قهرمان جنگی در اذهان وجود دارد، می‌شکند. همچنین بوچی پیچیده در زرق و برق تکنیک‌های سینمایی را که می‌توانند نسبتی معنادار نیز با واقعیت نداشته باشند، بر ملا می‌کند. با این همه آخرین جمله داستان که از انتظار قاسم برای پخش همین فیلم پرده‌برداری می‌کند، باز چهره دیگری از ماجرا را عیان می‌کند و خواننده را به تأمل در این نکته وامی‌دارد که به‌راستی مرز میان راست و دروغ کجاست؟ قاسم می‌پرسد: «راستی کی پخش می‌شه؟» و ما متعجب می‌مانیم که چطور آدمی که در داستان بی‌اعتنا به ساخت مجسمه پدر و ساخت فیلمش بازنمایی شده است، به نقطه‌ای می‌رسد که چشم‌انتظار تماشای نسخه قابلی قهرمانی پدرش است؟ نکند قاسم شوخی اش گرفته؟ شاید هم واقعاً دارد کم‌کم باورش می‌شود که «به خدا همه بوجه که بدم چشم آبی بود، بزرگ که شدم قهوی‌ای شدن.» نمی‌دانیم؛ این داستانی است در آبادان. شاید وقتی بتوان پسر بچه‌ای ۹-۸ ساله با پیژامه راه‌راه، دمپایی قرمز و پیراهن زرد تیم ملی برزیل را «نیمار جونیور» نامید، نباید از این قلب واقعیت که کاظم پدر قاسم، نه ۲۰ کیلومتر که دو کیلومتر را رفته تا خبر را برساند، آن هم نه پیاده که با دوچرخه، متعجب شد. از این منظر هم که نگاه کنیم، باقی بهترین شهر را برای داستان عادی و عجیبش برگزیده: آبادان.

داستان حضور دارند و هر یک بخشی از دنیای پیرامون دانیل را شکل می‌دهند. وجه برجسته این رمان شخصیت‌پردازی و فضاسازی آن است. شخصیت‌هایی که از افشار گوناگون با عقاید مختلف، از کشیش و بخشدار گرفته تا آهنگر و پنی‌ساز، در «مسیر زندگی» تصویر می‌شوند چنان زنده و ملموس‌اند که تا مدت‌ها در ذهن می‌مانند. فضاسازی نیز به گونه‌ای است که خواننده پس از پایان مطالعه این کتاب احساس می‌کند تمام مکان‌های آن از مدرسه و کلیسا تا برکه، کارگاه پنیرسازی و ... را از نزدیک دیده است. از طریق همین شخصیت‌ها و فضاهاست که دلیس مضامینی فرازمانی همچون رفاقت، دین‌داری، ریاکاری، مرگ، زندگی و هدف و معنایش، تفاوت ارزش‌ها و ... را در قالب روایتی جذاب پیش روی مخاطب می‌گذارد.

«مسیر زندگی» در عین سادگی ظاهری، دارای عمق و لایه‌های متعدد است. یکی از درون‌مایه‌های اصلی این رمان، دغدغه‌های یک نوجوان در آستانه بلوغ است. دانیل با پرسش‌هایی درباره ماهیت زندگی، مرگ، عشق و جایگاه انسان در اجتماع دست‌وپنجه نرم می‌کند. او به دنبال یافتن معنایی برای زندگی خود است و تجربیات تازه‌ای را از سر می‌گذراند که او را به دنیای بزرگسالی نزدیک‌تر می‌کند. در نهایت «مسیر زندگی» چنان که از نامش برمی‌آید حکایت ورود انسان به مسیر زندگی واقعی است.

«مسیر زندگی» در عین سادگی ظاهری، دارای عمق و لایه‌های متعدد است. یکی از درون‌مایه‌های اصلی این رمان، دغدغه‌های یک نوجوان در آستانه بلوغ است. دانیل با پرسش‌هایی درباره ماهیت زندگی، مرگ، عشق و جایگاه انسان در اجتماع دست‌وپنجه نرم می‌کند.